

Управління ризиками господарської діяльності підприємства

Ризик є невід'ємним аспектом як життя людей, так і діяльності суб'єктів господарювання, що підкреслює необхідність впровадження управління ризиками в різних областях. Як було доведено сучасними вченими, щоб не допустити летальності хвороби, найкращий спосіб – уникнути її як такої. На нашу думку, підприємство – це живий організм, і, так само, як і люди, він має виклики з боку навколишнього світу, які загрожують його функціонуванню та існуванню загалом. Тож, запобігання ризикам – найкращий спосіб вести бізнес. Багато організацій запровадили ініціативи управління ризиками, консалтингові фірми створили спеціальні підрозділи, що займаються цим питанням, а університети створили курси та дослідницькі центри.

Постійно мінливий і непередбачуваний характер як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, у поєднанні з обмеженнями капіталу та ресурсів, а також зростанням кількості витрат, вимагають ретельного вивчення потенційних ризиків на рівні підприємства, як у теорії, так і на практиці. Варто зазначити, що під ризиками у економічній літературі розуміють ймовірність виникнення втрат, недоотримання прибутків, небажаного розвитку середовища функціонування, відхилення від установлених цілей тощо [6, с. 16]. Управління ризиками дозволяє визначити стратегії та методи збереження стабільності суб'єкта господарювання. Це підвищує здатність підприємства витримувати несприятливі обставини в умовах конкуренції на ринку. Ефективне управління ризиками вимагає отримання найточнішої інформації від багатьох відділів. Отже, стає обов'язковим детальний аналіз технічної документації, первинних записів і різноманітних експертних висновків, незалежно від того, чи походять вони зсередини чи ззовні.

Одним із першочергових завдань на сьогоднішній день є впровадження ефективного ризик-менеджменту в бізнес-операціях. Це узгоджується з поточною державною політикою, яка спрямована на підвищення конкурентоспроможності підприємств при виході на світові ринки та активізацію процесу євроінтеграції. Конкурентоспроможність організації є показником її здатності порівняно з іншими підприємствами-конкурентами ефективно використовувати та накопичувати виробничі ресурси в певній галузі. Це охоплює різні аспекти, такі як ресурси, технології, менеджмент, навички та знання співробітників. Результат цієї компетенції відображається в ключових показниках ефективності, таких як прибутковість, якість продукції та продуктивність. Якщо компанія уміло управляє вищезазначеними компонентами підприємницької діяльності, піклується про зростання кваліфікації робітників, якість матеріалів виробництва тощо, вона завжди буде попереду конкурентів, адже її розвиток не будуть вповільнювати проблеми, пов'язані з неочікуваними ситуаціями, які виникли через відсутність ефективного управління ризиками бізнесу.

Не всі підприємці ставляться до ризику, як до загрози. Деякі з них розглядають ризик, як можливість отримати прибуток [6, с. 16]. Коли ми говоримо про потенційну непередбачувану ситуацію, невизначеність, ми розуміємо, що на нас чекають або непрораховані збитки, або неочікувані прибутки. Ризик може мати різні впливи: позитивний, негативний або навіть комбінований. Якщо ризик припускає наявність як позитивних, так і негативних результатів, він відноситься до спекулятивних ризиків. Якщо ж наслідки негативні, або відсутні взагалі, такий ризик іменується чистим [4]. Відповідно до цього, негативний вплив (або загроза) перешкоджає досягненню цілей, тоді як позитивний вплив (або можливість) навпаки сприяє досягненню цілей. Чим вищий ризик, тим вищий потенційний дохід. Ця концепція ризику ближча до концепції випадковості, а управління ризиками означає використання методів обмеження чи мінімізації втрат за одночасної максимізації доходів [1]. Таким чином, у концепції, де ризик розглядається як можливість, управління ризиками – своєрідний спосіб отримання прибутку.

Ризик-менеджмент має бути невід'ємною частиною організму фірми, а не окремо працюючою ланкою. Інтегрований у підприємство, працюючи разом з іншими відділами компанії, даний вид управління здатен ефективно запобігати загрозам, одночасно беручи максимальну користь від ризику, на який іде підприємство.

Ризик-менеджмент передбачає декілька основних кроків. Спершу, вимагається виявлення ризику і визначення ймовірності його виникнення і можливих наслідків, а також потенційних збитків. Наступним етапом є вибір методів і інструментів для управління виявленими ризиками. Після цього, розробляється ризик-стратегія з метою зменшення ймовірності ризику і мінімізації можливих негативних наслідків. Далі йде реалізація цієї стратегії управління ризиками. Нарешті, важливим етапом є оцінка отриманих результатів і, якщо необхідно, коригування ризик-стратегії. Серед цих етапів, особливо важливим вважається вибір методів і інструментів для управління ризиками. Обрання потрібних методів і інструментів дозволяє вдосконалювати управління ризиками та зменшувати їх вплив на діяльність фірми. Це сприяє збереженню ресурсів та збільшенню прибутковості підприємства. Також правильно підібрані методи допомагають виявляти й використовувати можливості, які можуть бути приховані в ризиках, надаючи конкурентну перевагу. Важливо відзначити, що правильний вибір методів сприяє дотриманню всіх відповідних стандартів, що може запобігти юридичним проблемам і санкціям.

Ефективна система ризик-менеджменту повинна передбачати управління ризиками на всіх рівнях організації, тобто бути побудованою за ієрархічним принципом. Окрім цього, система управління ризиками повинна забезпечити досягнення таких цілей:

- забезпечити надійний процес ідентифікації, оцінки, контролю та моніторингу всіх видів ризиків та їх взаємозв'язків із метою оптимізації їх впливу на роботу підприємства;
- рішення щодо ризику повинні відповідати стратегії діяльності підприємства;
- очікувана дохідність повинна компенсувати витрати на антиризикові заходи;

– фінансові витрати на антиризикові заходи повинні відповідати розмірам збитків, на які наражається підприємство;

– сприяти досягненню цілей зацікавлених сторін підприємства: споживачів, керівників, працівників, власників, інвесторів та інших [5, с. 297].

Дієвість управління ризиками господарської діяльності потребує визначення пріоритетності управління окремими групами ризиків через велику кількість ризиків, що мають місце на підприємстві, обмеженість трудових та фінансових ресурсів, що унеможливує одночасне управління всією сукупністю ризиків. Оцінку та регулювання господарських ризиків доцільно здійснювати з двох позицій – з позиції ризиків, що супроводжують окремі господарські операції, проекти, та щодо всієї сукупності ризиків, характерних для господарської діяльності загалом [2, с. 158].

Серед практичних інструментів оцінювання ефективності управління ризиками господарської діяльності підприємства доцільно використання таких:

– порівняння витрачених ресурсів для регулювання ризиків з можливими збитками від їх реалізації;

– визначення різниці між прибутком за умови оптимізації програми випуску з урахуванням впливу ризику його втрати та прибутком без урахування впливу ризику за наявних вихідних результатів, параметрів господарської операції;

– встановлення усередненої експертної оцінки, виходячи зі ступеня негативного впливу ризиків та витрати ресурсів на їх регулювання [2, с. 160].

Отже, будь-яке підприємство може дивитися на ситуацію під різними кутами і або захищатися від потенційних загроз та запобігати їм, або використовувати кожен виклик ринку, як можливість отримати додатковий дохід.

Список використаних джерел:

1. Мирошніченко Г. Управління ризиками підприємницьких структур: аспекти ризик-менеджменту. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-47>.
2. Овсак О.П., Назаренко О.П., Примаченко О.В. Етапи та складники управління ризиками господарської діяльності підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 1 (18). С. 155-161.
3. Орлова О.М. Ризики промислових підприємств в умовах пандемії COVID-19. *Бізнес-Інформ*. 2021. № 2. С. 131–137. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-2-131-137>.
4. Ризик-менеджмент чи що таке управління ризиками. URL: <https://edin.ua/rizik-menedzhment-chi-shho-take-upravlinnya-rizikami/>.
5. Ріщук Л.І., Микитюк Н.Є. Організація системи управління ризиками на промислових підприємствах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 23. С. 296-299. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/58.pdf>.
6. Степанова А.А., Рогоза Я. І. Ризик-менеджмент як важлива складова інноваційної діяльності підприємства. *Наукова-практичний збірник «Фінансові послуги»*. 2017. № 5. С. 15–18. URL: file:///C:/Users/38093/Downloads/finu_2017_5_6.pdf.